

POSTANOWIENIE

Dnia 29 maja 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Wojciechowski

w sprawie aplikanta radcowskiego R. M.
obwinionego o popełnienie przewinienia dyscyplinarnego z art. 64 ust. 1 ustawy
z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 499) w zw. z art.
1 oraz art. 11 ust. 1 Kodeksu etyki radcy prawnego
po rozpoznaniu w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej w dniu 21 maja 2025 r.
na posiedzeniu w trybie art. 535 § 1 i 3 k.p.k.
kasacji wniesionej przez obrońcę obwinionego
od orzeczenia Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Krajowej Izby Radców Prawnych
w Warszawie z dnia 11 stycznia 2023 r., sygn. akt [...] utrzymującego w mocy orzeczenie Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego Okręgowej
Izby Radców Prawnych [...] z dnia 27 stycznia 2022 r., sygn. akt [...]

p o s t a n o w i ł:

1. **oddalić kasację jako oczywiście bezzasadną;**
2. **wydatkami postępowania kasacyjnego w kwocie 20 (dwudziestu) zł obciążyć R. M.**

[M. T.]

UZASADNIENIE

Aplikant radcowski R. M. został obwiniony o to, że w okresie od 12 października 2020 r. do 29 grudnia 2020 r. naruszył godność aplikanta

radcowskiego w życiu prywatnym w ten sposób, że występując jako pokrzywdzony/oskarżyciel prywatny w postępowaniu toczącym się przed Sądem Rejonowym w P. II Wydziałem Karnym (sygn. akt [...]), w pismach procesowych z dnia 12 października 2020 r., 24 listopada 2020 r., 15 grudnia 2020 r., 29 grudnia 2020 r., formułował wobec sędziego referenta – R. J. i innych sędziów Sądu Rejonowego w P. zarzuty o działanie w zorganizowanej grupie przestępczej, popełnianie przestępstw, mataczenie w sprawie, korupcję, oszustwa, jak również naruszył godność aplikanta radcowskiego w życiu prywatnym poprzez używanie niegodnych aplikanta radcowskiego, obraźliwych czy wręcz noszących znamiona groźby, sformułowań wobec sędziów Sądu Rejonowego w P.: np. „Panie Sędzio roszę uczciwie prowadzić przedmiotowe postępowanie, doszły mnie słuchy od zaprzyjaźnionej osoby, że działa Pan na moją szkodę mam nadzieję że nie będę musiał Pana pozwać !!!”, „(...) złośliwie i celowo ustawiliście sprawę na ranna godzinę, wykazaliście się złośliwością, butą i arogancją.”, „Wasze oszukańcze, przestępcze twarze muszą poznać mieszkańcy P. i cała Pola, oglądajcie T.”, „Wasze twarze będą upublicznione w Telewizji”, „panie R. J. miał Pan czelność i odwagę ustawić sprawę przeciwko aplikantowi radcowskiemu, matacząc w sprawie, działając na jego szkodę, krzewiąc poplecznictwo, propagując przestępczość.”, „Toczą się w stosunku do sędziów Sądu Rejonowego w P. postępowania cywilne, oraz karne, między innymi służby specjalne zajęły się waszą ciekawą działalnością”, „Nie mieliście moralności mataczyć w prywatnej sprawie aplikanta radcowskiego w związku z powyższym sprawa medialna na całą Polskę.”, „Sędziowie z Sądu Rejonowego w P. nie gwarantujecie uczciwego procedowania w przedmiotowej sprawie, krzewią kumoterstwo zatrudniają rodziny w Sądzie (...)”, „Nie może być tolerancji na popełnianie przestępstw, na korupcje, na oszustwa, wszystkie przestępcze twarze z Sądu rejonowego w P. będą upubliczniane w T.”, tj. o czyn z art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych w związku z art. 1 oraz art. 11 ust. 1 Kodeksu etyki radcy prawnego.

Okręgowy Sąd Dyscyplinarny Okręgowej Izby Radców Prawnych [...] orzeczeniem z dnia 27 stycznia 2022 r., sygn. akt [...], uznał aplikanta radcowskiego R. M. za winnego zarzucanego mu przewinienia dyscyplinarnego i za ten czyn wymierzył mu karę wydalenia z aplikacji. Jednocześnie zasądził od

obwinionego na rzecz Okręgowej Izby Radców Prawnych [...] kwotę 2 000 zł tytułem zwrotu zryczałtowanych kosztów postępowania dyscyplinarnego.

Po rozpoznaniu odwołań wniesionych przez obwinionego oraz przez jego obrońcę, Wyższy Sąd Dyscyplinarny Krajowej Izby Radców Prawnych w Warszawie orzeczeniem z dnia 11 stycznia 2023 r., sygn. akt [...], utrzymał w mocy zaskarżone orzeczenie i zasądził od obwinionego na rzecz Krajowej Izby Radców Prawnych w Warszawie kwotę 1 800 zł tytułem zwrotu zryczałtowanych kosztów postępowania odwoławczego.

Od tego orzeczenia kasację wywiodła obrończyni obwinionego, zaskarżając je w całości na jego korzyść. Zaskarżonemu orzeczeniu zarzuciła mające istotny wpływ na treść rozstrzygnięcia, rażące naruszenie przepisów:

1. prawa materialnego, tj. art. 29 pkt 1 w zw. z art. 37 ust. 1 pkt 1 w zw. z art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych – przez bezpodstawne zastosowanie powyższych przepisów, uznanie obwinionego R. M. jako aplikanta radcowskiego, pomimo złożenia przez obwinionego w dniu 14 grudnia 2022 r. rezygnacji z odbywania aplikacji radcowskiej w Okręgowej Izbie Radców Prawnych [...], a tym samym poddanie obwinionego odpowiedzialności dyscyplinarnej i wydanie zaskarżonego orzeczenia w sprawie;
2. prawa procesowego, tj. art. 5 § 2 k.p.k. – przez rozstrzygnięcie wszystkich wątpliwości w sprawie na niekorzyść obwinionego, co skutkowało wydaniem orzeczenia uznającego winnym obwinionego naruszenia przepisów art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych oraz art. 11 ust. 1 Kodeksu etyki radcy prawnego;
3. prawa procesowego, tj. art. 439 § 3 k.p.k. z zw. z art. 117 § 2 k.p.k. – przez uznanie, iż Sąd I instancji słusznie nie odroczył rozprawy z dnia 20 stycznia 2022 r. w sytuacji, w której obwiniony złożył zaświadczenie lekarza sądowego, w którym stwierdzona została niemożność stawiennictwa obwinionego przed Okręgowym Sądem Dyscyplinarnym w dniu 20 stycznia 2022 r. oraz przed Wyższym Sądem Dyscyplinarnym w dniu 11 stycznia 2023 r. ze względu na poważne problemy z kręgosłupem i

niepełnosprawność obwinionego, będącego na silnych lekach i mającego problem z poruszaniem się i również z korzystaniem ze sprzętu komputerowego, co w konsekwencji uniemożliwiło obwinionemu wzięcie udziału w rozprawie przed Okręgowym Sądem Dyscyplinarnym i Wyższym Sądem Dyscyplinarnym w kolejnym terminie rozprawy, a w konsekwencji naruszyło prawo do obrony obwinionego w rozumieniu przepisu art. 6 k.p.k.

Podnosząc tak sformułowane zarzuty, obrończyni wniosła o uchylenie w całości zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy Wyższemu Sądowi Dyscyplinarnemu Krajowej Izby Radców Prawnych w Warszawie do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym, ewentualnie o uchylenie w całości zaskarżonych orzeczeń obu instancji i uniewinnienie obwinionego od czynu zarzucanego we wniosku o ukaranie oraz o zasądzenie od Krajowej Izby Radców Prawnych na rzecz obwinionego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych za postępowanie kasacyjne.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja jest oczywiście bezzasadna, wobec czego podlegała rozpoznaniu w trybie przewidzianym w art. 535 § 3 k.p.k.

W pierwszej kolejności należy wskazać, że stosownie do treści art. 62² ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 499), zwanej dalej „u.r.p.”, kasację wnosi się od orzeczenia Wyższego Sądu Dyscyplinarnego wydawanego w II instancji, przy czym stosownie do treści art. 62³ u.r.p. kasacja może być wniesiona z powodu rażącego naruszenia prawa oraz rażącej niewspółmierności kary dyscyplinarnej.

Z powołanych przepisów wynika, że kasacja nie jest środkiem zaskarżenia służącym weryfikacji poprawności rozstrzygnięcia wydanego w I instancji. Oznacza to, że w kasacji nie jest dopuszczalne stawianie zarzutów, które w istocie są skierowane do orzeczenia okręgowego sądu dyscyplinarnego. Sąd Najwyższy nie jest bowiem umocowany do ponownej weryfikacji orzeczenia pierwszoinstancyjnego, gdyż temu służy wyłącznie postępowanie odwoławcze, a takie zostało w sprawie przeprowadzone.

Należy jednocześnie podkreślić specyfikę związaną z usytuowaniem Sądu Najwyższego w strukturze organów związanych z postępowaniem dyscyplinarnym wszystkich przewidzianych w ustawodawstwie zawodów zaufania publicznego, a więc również radców prawnych i aplikantów radcowskich. Sąd Najwyższy nie jest kolejnym sądem dyscyplinarnym przyporządkowanym do tej struktury; ustawodawca nałożył na Sąd Najwyższy jedynie obowiązek kontroli prawidłowości odwoławczych postępowań dyscyplinarnych wyłącznie z punktu widzenia zgodności tego postępowania z prawem oraz adekwatności orzekanych w tym postępowaniu dolegliwości. W modelu kontroli postępowań dyscyplinarnych określonych zawodów zaufania publicznego chodzi zatem o to, aby najwyższy rangą sąd państwa miał możliwość weryfikacji prawidłowości realizacji określonych zadań, jakie prawodawca przewidział dla określonych korporacji zawodowych w kontekście pewnych uprawnień władczych, jakie tym korporacjom przysługują w ramach sądownictwa dyscyplinarnego. Należy jednocześnie podkreślić, że obowiązki Sądu Najwyższego, jak już wcześniej zaznaczono, nie pokrywają się w żadnej mierze z obowiązkami sądu odwoławczego, gdyż kontrola prawidłowości postępowania dyscyplinarnego została ograniczona wyłącznie do płaszczyzny stosowania prawa przez sąd dyscyplinarny odwoławczy i odbywa się w płaszczyźnie kasacyjnej, a więc z natury rzeczy wyjątkowej, ukierunkowanej na stwierdzenie tylko szczególnej rangi uchybień, których zaistnienie dyskwalifikuje w ogóle zaskarżone orzeczenie sądu dyscyplinarnego II instancji, powodując, że nie sposób zaakceptować jego istnienia w obrocie prawnym (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 14 marca 2024 r., sygn. akt II ZK 74/23; z dnia 26 lipca 2024 r., sygn. akt II ZK 14/24; z dnia 21 listopada 2024 r., sygn. akt II ZK 84/24; z dnia 11 grudnia 2024 r., sygn. akt II ZK 66/24; z dnia 21 lutego 2025 r., sygn. akt II ZK 85/24).

Konsekwencją treści art. 62² i 62³ u.r.p. jest także to, że w kasacji można podnieść zarzuty wyłącznie natury prawnej, co oznacza, że w postępowaniu kasacyjnym wykluczone jest kwestionowanie ustaleń faktycznych. Sąd Najwyższy, także w modelu kontroli postępowań dyscyplinarnych zawodów zaufania publicznego, jest bowiem sądem prawa i zakresem jego kognicji w ramach postępowania kasacyjnego jest objęte jedynie badanie zaskarżonego orzeczenia

z punktu widzenia zgodności z prawem, w dodatku, jak już wspomniano, w sposób kwalifikowany, odmienny od kontroli odwoławczej. Na skarżącym kasacją ciąży zatem obowiązek wykazania nie tylko istnienia określonego uchybienia sądu odwoławczego, ale także jego kardynalnego, kwalifikowanego charakteru, które dyskwalifikuje zaskarżone orzeczenie i nakazuje jego uchylenie.

Analiza treści wniesionej kasacji nie wskazuje, by w postępowaniu odwoławczym w sprawie obwinionego aplikanta radcowskiego R. M. do takich uchybień doszło w zakresie żadnego z podniesionych zarzutów.

Zarzut z pkt 1 kasacji jest chybiony.

Nie ma racji skarżąca, twierdząc, że w dniu 11 stycznia 2023 r., a więc w dniu wydania przez Wyższy Sąd Dyscyplinarny zaskarżonego orzeczenia, R. M. nie przysługiwał status aplikanta radcowskiego. Jak wynika z treści kasacji oraz z załączonych do niej dokumentów, R. M. został skreślony z listy aplikantów radcowskich uchwałą nr [...] Rady Okręgowej Izby Radców Prawnych z dnia 18 kwietnia 2023 r., przy czym uchwała ta nie była w dniu jej wydania ani ostateczna ani prawomocna. Zgodnie bowiem z art. 31 ust. 2 u.r.p. w zw. z art. 37 ust. 3 u.r.p. od takiej uchwały przysługuje aplikantowi prawo wniesienia odwołania do Prezydium Krajowej Rady Radców Prawnych i dopiero rozstrzygnięcie tego organu uzyskuje walor ostateczności, o ile wskazana uchwała w ogóle zostanie zaskarżona w terminie wskazanym w art. 31 ust. 2 u.r.p. lub przed upływem tego terminu aplikant nie zrzeknie się prawa do wniesienia odwołania.

Samo złożenie przez aplikanta wniosku o skreślenie z listy aplikantów nie powoduje, że z dniem złożenia takiego oświadczenia wnioskodawca przestaje być aplikantem radcowskim (w analizowanej sprawie R. M. złożył takie oświadczenie w dniu 14 grudnia 2022 r.). Choć z przepisu art. 29 pkt 1 u.r.p. stosowanego w stosunku do aplikantów radcowskich na mocy odesłania zawartego w art. 37 ust. 1 pkt 1 u.r.p. wynika, że skreślenie z listy aplikantów radcowskich następuje na wniosek aplikanta, to przepisy art. 31 ust. 1, 2 i 3 u.r.p. stosowane w zw. z art. 37 ust. 3 u.r.p.) oraz art. 37 ust. 4 u.r.p. nadają temu skreśleniu ramy proceduralne i dopiero po zakończeniu postępowania administracyjnego

prowadzonego w powyższym przedmiocie, zakończonego ostateczną decyzją administracyjną, dochodzi do utraty statusu aplikanta radcowskiego.

Biorąc powyższe pod uwagę, należy uznać, że R. M. w dniu wydania przez Wyższy Sąd Dyscyplinarny orzeczenia utrzymującego w mocy orzeczenie Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego o uznaniu wymienionego za winnego zarzucanego mu przewinienia dyscyplinarnego i wymierzeniu kary wydalenia z aplikacji, przynależał do samorządu radców prawnych (art. 40 ust. 2 u.r.p.), a zatem mógł ponosić odpowiedzialność dyscyplinarną za postępowanie sprzeczne z prawem, zasadami etyki lub godnością zawodu, zgodnie z art. 64 ust. 1 u.r.p. Wyższy Sąd Dyscyplinarny dokonując rozstrzygnięcia sprawy dyscyplinarnej aplikanta radcowskiego R. M. nie uchybił zatem normie art. 64 ust. 1 u.r.p.

Z kolei powołane przez skarżącą w konstrukcji omawianego zarzutu przepisy art. 29 pkt 1 u.r.p. w zw. z art. 37 ust. 1 pkt 1 u.r.p. nie zostały przez Sąd II instancji naruszone, bowiem normują one jedną z przesłanek skreślenia z listy aplikantów i są adresowane do organów samorządu radcowskiego. Sąd Odwoławczy przepisów tych nie stosował.

Za niedopuszczalny w postępowaniu kasacyjnym, z przyczyn wskazanych na wstępie części motywacyjnej niniejszego uzasadnienia, należało uznać zarzut z pkt 2 kasacji. Zarzut ten odnosi się do postępowania prowadzonego przed Sądem I instancji i dotyczy on sfery związanej z ustaleniami faktycznymi i oceną dowodów przeprowadzoną przez ten Sąd. Tego typu okoliczności te nie mogą jednak stanowić przedmiotu skargi kasacyjnej.

Należy też zauważyć, że omawiany zarzut ma zresztą charakter pozorny. Skarżąca wskazując na naruszenie art. 5 § 2 k.p.k. i stwierdzając w uzasadnieniu, że faktycznym sprawcą czynu przypisanego obwinionemu jest jego matka, w istocie kwestionuje przypisanie obwinionemu określonego zachowania, odpowiednio opisanego i kwalifikowanego z przytoczonych przepisów ustawy o radcach prawnych oraz Kodeksu etyki radcy prawnego. W istocie więc przedmiotem kontestacji w postępowaniu kasacyjnym stały się ustalenia faktyczne sprowadzające się do stwierdzenia, że obwiniony dopuścił się deliktu

dyscyplinarnego. Również zatem i z tego powodu rozstrzygając co do kasacji w niniejszej sprawie, Sąd Najwyższy nie jest umocowany do rozpoznania tego typu zarzutu.

Zarzut z pkt 3 kasacji należy uznać za niedopuszczalny w postępowaniu kasacyjnym w zakresie, w jakim dotyczy on postępowania prowadzonego przed Sądem I instancji, natomiast w zakresie dotyczącym postępowania odwoławczego jest on chybiony.

W ramach tego zarzutu skarżąca podnosi, że wobec nieuwzględnienia wniosku obwinionego o odroczenie rozprawy z powodu jego złego stanu zdrowia udokumentowanego zaświadczeniem lekarskim, Sąd II instancji kontynuował postępowanie, pozbawiając obwinionego możliwości udziału w rozprawie i naruszając tym samym przysługujące mu prawo do obrony.

O ile można – co do zasady – zgodzić się ze stwierdzeniem, że nadesłanie informacji o chorobie z jednoczesnym wnioskiem o nieprzeprowadzenie czynności procesowych pod nieobecność wnioskującego i załączenie skanu zaświadczenia lekarskiego o zwolnieniu w czasie, w którym ma się odbyć rozprawa, usprawiedliwiają nieobecność w sposób należyty (podobnie: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 lutego 2024 r., sygn. akt II ZK 17/22), o tyle należy dostrzec, że zaświadczenie lekarskie wystawione przez lekarza sądowego mające na celu usprawiedliwienie nieobecności oskarżonego (w niniejszym układzie procesowym – obwinionego) na rozprawie, podlega swobodnej ocenie tak jak każdy dowód w postępowaniu karnym (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 listopada 2024 r., sygn. akt II KK 418/24). W realiach niniejszej sprawy zaświadczenie lekarskie dokumentujące stan niezdolności obwinionego do udziału w rozprawie zostało wystawione w dniu 10 stycznia 2023 r. Jak wynika z tego zaświadczenia, lekarz je wystawiający opierał swoje ustalenia na przedłożonym przez obwinionego innym zaświadczeniu lekarskim (specjalisty z zakresu ortopedii i traumatologii) wystawionym miesiąc wcześniej, tj. w dniu 12 grudnia 2022 r. Z kolei wniosek o odroczenie rozprawy wyznaczonej na dzień 11 stycznia 2023 r. godz. 14.00 wpłynął do Wyższego Sądu Dyscyplinarnego w tym samym dniu o godzinie 13.00. Wraz z tymi pismami obwiniony złożył dokument wypowiedzenia pełnomocnictwa

„ze skutkiem natychmiastowym” (datowany na 10 stycznia 2023 r.) udzielonego adwokat K. O. oraz wnioski o wyłączenie wszystkich trzech członków składu orzekającego. W tej szczególnej sytuacji Wyższy Sąd Dyscyplinarny uprawniony był do uznania nieobecności obwinionego za nieusprawiedliwioną, gdyż z przywołanych okoliczności wynika, że jego zamiarem było wyłącznie przedłużanie postępowania. Spostrzeżenia te korespondują również z tym, że adwokat K. O. nadal reprezentuje obwinionego w niniejszym postępowaniu kasacyjnym na mocy udzielonego jej w dniu 23 maja 2023 r. pełnomocnictwa procesowego.

W tej sytuacji nie można uznać, aby rozstrzygnięcie Sądu II instancji zostało dokonane z naruszeniem wskazanego w zarzucie z pkt 3 kasacji art. 6 k.p.k. statuującego przysługujące obwinionemu prawo do obrony. Sąd ten nie uchybił również normie art. 117 § 2 k.p.k. zakazującej przeprowadzania czynności procesowych, gdy osoba uprawniona należycie usprawiedliwi niestawiennictwo i wnosi o nieprzeprowadzanie czynności bez jej obecności.

Sąd II instancji nie naruszył też wskazywanego w ramach zarzutu z pkt 3 kasacji przepisu art. 439 § 3 k.p.k., bowiem go nie stosował. Należy przypomnieć, że przepis ten reguluje kwestię związaną z udziałem stron i ich przedstawicieli procesowych na posiedzeniu sądu odwoławczego w związku z zaistnieniem bezwzględnej przyczyny odwoławczej, a taka sytuacja procesowa w analizowanej sprawie nie miała miejsca. Celem przeprowadzenia rozprawy wyznaczonej na dzień 11 stycznia 2023 r. było rozpoznanie sprawy dyscyplinarnej aplikanta radcowskiego R. M., nie zaś rozważenie kwestii zaistnienia bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 k.p.k.

Konkludując, wywiedzioną w niniejszej sprawie kasację należało uznać za oczywiście bezzasadną – i w konsekwencji oddalić na posiedzeniu w trybie art. 535 § 1 i 3 k.p.k. w zw. z art. 74¹ pkt 1 u.r.p.

O kosztach sądowych za postępowanie kasacyjne orzeczono zgodnie z art. 636 § 1 k.p.k. w zw. z art. 637a k.p.k. w zw. z art. 74¹ pkt 1 u.r.p., uwzględniając treść § 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2003 r. w

sprawie wysokości i sposobu obliczania wydatków Skarbu Państwa w postępowaniu karnym (Dz. U. z 2013 r. poz. 663, z późn. zm.).

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w postanowieniu.

[M. T.]

[r.g.]